

**Recentní nález krasce *Cylindromorphus bohemicus* (Coleoptera: Buprestidae)
na území Středočeského kraje a poznámky k jeho ochraně**

**A recent record of the jewel beetle *Cylindromorphus bohemicus* (Coleoptera:
Buprestidae) in the Central Bohemian region, and comments on its conservation**

Filip TRNKA

Katedra ekologie a životního prostředí, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého
v Olomouci, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc; e-mail: filip.trnka88@gmail.com

Endemic species, Buprestidae, *Cylindromorphus bohemicus*, Roztoky, Roztocký háj – Tiché údolí Nature Reserve, conservation

Abstract. *Cylindromorphus bohemicus* Obenberger, 1933 is an endemic jewel beetle to the Czech Republic, listed on the Czech Red List of endangered invertebrates as critically endangered. Recently, it has been found only in north-eastern Bohemia (Žatec district), although until the 1970s it was also collected in two localities in central Bohemia – Praha-Troja (type locality) and Sedlecké skály Nature Monument. In this paper, the recent occurrence of this species in central Bohemia is confirmed by a new record from Roztocký háj – Tiché údolí Nature Reserve (Roztoky u Prahy). This new locality is a former pasture with sparse grassland dominated by fescue grasses (*Festuca* spp.), and seriously threatened by shrub and tree encroachment.

Cylindromorphus bohemicus Obenberger, 1933 je endemitem České republiky, imaga jsou aktivní od května do července a obývají xerothermní stepní biotopy (Bílý 2002). Jedná se především o rozvolněné trávníky s převážujícími kostřavami (*Festuca* spp.), v kterých se brouci vyvíjí (V. Kubáň & M. Škorpík, pers. comm.). Dříve někteří autoři (Bílý 1977, 1989, 1992, 2002, Strejček 2006) uváděli tento druh z píry prostředního (*Elytrigia intermedia*). Recentně se krasce vyskytuje pouze na několika mikrolokalitách na Žatecku (Bílý 1989, Hůrka 2005, Strejček 2006). Druh byl popsán z Pražské kotliny, z lokality Troja (Obenberger 1933, Strejček 2006), sbíráán byl také ještě v 60. a 70. letech v Přírodní památce Sedlecké skály (Strejček 1985), kde pravděpodobně vyhynul kvůli absenci pastvy stepních trávníků a následnému zarůstání planou třešní (Strejček 2006). Nálezy z jiných míst pražského okolí nejsou autorovi známy.

V Červeném seznamu bezobratlých je veden jako kriticky ohrožený druh (Škorpík 2005), avšak není zařazen mezi zvláště chráněné druhy dle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Svah, kde byl recentní nález uskutečněn, byl dříve využíván jako pastvina a až ve 20. století došlo k jeho částečnému zalesnění (Janda 1997, Ložek et al. 2005). Dle Katalogu biotopů se jedná o gradient biotopů T3.3 Úzkolisté suché trávníky a vzácněji zastoupenou T3.1 Skalní vegetaci s kostřavou sivou (Chytrý 2001). Tato poměrně malá fragmentovaná lokalita je ze severní části ohrožována šířícím se a dobře zmlazujícím dubem červeným (*Quercus rubra*), který je u nás nepůvodní dřevinou. Dub červený zde byl vysazen na poměrně velké ploše a k zabránění jeho šíření na stepní trávníky je třeba ho plně eliminovat. Intenzivně se zde rozrůstá i javor babyka (*Acer campestre*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*). Mezi další druhy zarůstající stepní trávník patří spontánně se šířící křoviny, jako je růže šípková (*Rosa*

canina) nebo ostružiníky (*Rubus* spp.). Z jižní části rezervace (směrem od Přírodní rezervace Údolí Únětického potoka) je stepní trávník ohrožován expanzí lisky obecné (*Corylus avellana*). Stanoviště druhu je třeba udržovat náležitým managementem, jako je vyřezávání a prořezávání náletu a pravidelná pastva koz nebo ovcí. Naprostá většina vyřezané dřevní hmoty by měla být z lokality odstraněna, aby nedocházelo k eutrofizaci stanoviště. Krasec preferuje místa s rozvolněnou vegetací kostřav, mezi jednoduché managementové opatření by mohl patřit i sešlap stepního trávníku, kterým by docházelo k jeho rozvolňování a obnažování půdy.

Uvedený nález představuje potvrzení recentního výskytu krasece *C. bohemicus* v okolí Prahy, kde byl v posledních 40 letech pokládán za nezvěstný taxon.

Studovaný materiál. Bohemia centr., Roztoky, Přírodní rezervace Roztocký háj – Tiché údolí, Krásná hora a pastvina (5852c), 4.VII.2010, 6 ex. smyk roztroušené vegetace s kostřavou walliskou (*Festuca valesiaca*) a ojediněle s kostřavou sivou (*Festuca pallens*) na jižně orientovaném svahu, F. Trnka leg. et det., M. Škorpík rev. et coll. Sebráno společně s 1 ex. *Cylindromorphus bifrons* Rey, 1889, F. Trnka leg., M. Škorpík det. et coll.

PODĚKOVÁNÍ. Rád bych poděkoval Martinu Dančákovi (Univerzita Palackého v Olomouci) za determinaci kostřav, Robertu Stejskalovi, Martinu Škorpíkovi (oba Správa NP Podyjí, Znojmo) a Vítězslavu Kubáňovi (Národní Muzeum, Praha) za připomínky k textu.

LITERATURA

- BÍLÝ S. 1977: *Klíč k určování československých krasců* (Buprestidae, Coleoptera). [Key to Czechoslovak jewel beetles]. Academia, Praha, 51 pp. (in Czech).
- BÍLÝ S. 1992: Krasec Sphenoptera antiqua. [Jewel beetle Sphenoptera antiqua]. Pp. 89–91. In: ŠKAPEC L. (ed.): *Červená kniha ohrožených druhů rostlin a živočichů ČSFR – 3. díl – bezobratlí*. [Red Book of endangered species of plants and animals of Czechoslovakia, part 3. – invertebrates]. Příroda, Bratislava, 160 pp. (in Czech).
- BÍLÝ S. 1989: *Zoologické klíče. Krascovití, Buprestidae*. [Zoological keys. Jewel beetles]. Academia, Praha, 112 pp. (in Czech).
- BÍLÝ S. 2002: Summary of the bionomy of the Buprestid beetles of Central Europe (Coleoptera: Buprestidae). *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, Supplementum 10*: 1–104 (in English).
- HŮRKA K. 2005: *Brouci České a Slovenské republiky. Beetles of the Czech and Slovak Republics*. Kabourek, Zlín, 390 pp. (in Czech and English).
- CHYTRÝ M. 2001: Suché trávníky. (Dry grasslands). Pp. 130–138. In: CHYTRÝ M. KUČERA T. & KOČÍ M. (eds): *Katalog biotopů České republiky. (Habitat Catalogue of the Czech Republic)*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 307 pp. (in Czech, English summary).
- JANDA S. 1997: 63 PR Roztocký háj – Tiché údolí. [63 Roztocký háj – Tiché údolí Nature Reserve]. Pp. 116–117. In: NĚMEC J. (ed.): *Chráněná území ČR 2. [Protected areas in the Czech Republic 2]*. Consult, Praha, 154 pp. (in Czech).
- LOŽEK V., KUBÍKOVÁ J. & ŠPRYŇAR P. (eds) 2005: Střední Čechy. [Central Bohemia]. Pp. 472–473. In: MAC-KOVČIN P. & SEDLÁČEK M. (eds): *Chráněná území ČR, svazek XIII. [Protected areas of the Czech Republic, Volume XIII.]*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 904 pp. (in Czech).
- OBENBERGER J. 1933: O některých zajímavých krascích republiky československé (Col.). Sur quelques espèces intéressantes de la famille des Buprestides de la république tchécoslovaque. *Acta Societatis Entomologicae Cechosloveniae* 30: 173–180 (in Czech and French).
- STREJČEK J. 1985: Hmyz skalních stepí a lesostepí v Praze. [Insects of rocky steppes and forest steppes in Prague]. Pp. 121–150. In: KUBÍKOVÁ J. & PODZEMSKÝ O. (eds): *Staletá Praha, Přírodovědný význam Prahy. [Century Prague, the importance of nature in Prague]*. Panorama, Praha, 304 pp. (in Czech, Russian and German summary).
- STREJČEK J. 2006: K 50 letům od přijetí prvního zákona o státní ochraně přírody v ČR. [The 50 years since the adoption of the first State Protection of Nature Act in the Czech Republic] *Živa* 54: lxx-lxvi. (in Czech).
- ŠKORPÍK M. 2005: Buprestidae (krascovití). Pp. 464–468. In: FARKAČ J., KRÁLD. & ŠKORPÍK M. (eds): *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp. (in Czech and English).